

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ЗМІЦНЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ЄС

До недавнього часу економічна безпека не стояла на порядку денному. Країни повинні були дотримуватися правил ліберального багатостороннього порядку: глобалізація та економічна взаємозалежність вважалися такими, що забезпечують тривалий мир і добрі відносини між Заходом і такими країнами, як Росія та Китай.

Після повномасштабного вторгнення Росії в Україну та на тлі зростаючого антагонізму між Сполученими Штатами та Китаєм, пандемії та зміни клімату уряди в усьому світі поспішають визначити нові стратегії зміцнення своєї національної безпеки — і економічна безпека, здається, є один із ключових аспектів сучасної державної політики. Це завдання є викликом для всіх, але для Європейського Союзу воно є особливим. ЄС не створювався для того, щоб справлятися з конкуренцією великих держав і озброєнням взаємозалежності, оскільки повноваження щодо безпеки здебільшого належать державам-членам. Крім того, договори ЄС передбачають відкритість для торгівлі та глобальних фінансів [1].

Але, незважаючи на свою ліберальну та орієнтованість на торгівлю, ЄС має діяти швидко та підготувати стратегію боротьби з ризиками для економічної безпеки. Її економіка є однією з найбільш відкритих для торгівлі та інвестицій, що робить її вразливою до фрагментації глобальної економіки. Крім того, враховуючи відсутність фіскального союзу в ЄС, його держави-члени повинні сформулювати спільну відповідь на поточну глобальну гонку субсидій, спричинену новою гео економічною конкуренцією, щоб запобігти одностороннім заходам від серйозного підриву внутрішнього ринку.

Деякі ініціативи були винесені, і ЄС запропонував досягти стратегічної автономії, але факт полягає в тому, що немає згоди щодо цілей, засобів, пріоритетів на шляху досягнення економічної безпеки. Можна виділити дві позиції. Одна вважає, що з геополітичною напругою можна боротися, коли вона виникає, і наголошує на необхідності збереження відкритості та багатосторонніх правил. Тому виступає за продовження традиційного «трав'яного» ставлення ЄС [2]. Інша позиція стверджує, що ЄС повинен зробити поворот і адаптуватися до нової реальності гео економічної конкуренції, віддавши пріоритет промисловій політиці, переозброївшись, субсидуючи, захистивши стратегічні сектори та скоротивши торгівлю з країнами, які не вважаються «однорудцями». Ідея полягає в тому, щоб стати «хижою» силою, щоб уникнути пожирання іншими [3].

Обидва бачення помилкові. Перше недооцінює можливість великого геополітичного протистояння. Ризики реальні, і зіткнення з ними без підготовки призведе до значних витрат. Але ті, хто виступають за радикальні зміни, наївно розуміють доцільність реструктуризації ланцюгів постачання: субсидії не можуть змінити довгострокові порівняльні переваги, а вартість спроби зробити це може стати непомірно високою. Крім того, політики та громадяни часто погано розуміють вартість фрагментації світової економіки на ворогуючі блоки, яка, за оцінками МВФ, становитиме 7 % світового ВВП і що особливо сильно вдарить по Європі. Вони також не розуміють, що відкритість є джерелом стійкості завдяки більшій диверсифікації. Тому, потрібна більш детальна відповідь, яка має зосередитися на трьох напрямках: на більш серйозному сприйнятті «жорстких» ризиків безпеки, на кращій підготовці до зовнішніх економічних загроз і на реформуванні євро, щоб мати можливість використовувати монетарну силу як геополітичний інструмент [4].

По-перше, країни-члени ЄС повинні погодитися на європеїзацію механізмів контролю як за експортом, так і за зовнішніми інвестиціями в технології подвійного призначення, тобто ті, які мають як цивільне, так і військове використання і які деякі ворогуючі країни хочуть привласнити. Це посилить європейську безпеку та захистить єдиний ринок від диференційованих національних заходів, заснованих на різних міркуваннях безпеки, але має бути обмежено дуже конкретними секторами (напівпровідники, квантові обчислення та штучний інтелект), щоб уникнути посилення поточної деглобалізації. Але оскільки кожна країна по-різному сприймає ризики для своєї безпеки, і це все ще є національною компетенцією, було б необхідно створити «Комітет європейської економічної безпеки», щоб уникнути односторонніх дій і забезпечити координацію. Аналогічно, європейська політика скринінгу внутрішніх інвестицій повинна суворо застосовуватися для забезпечення безпеки критичної інфраструктури. Обговорення розширення критеріїв для відмови в інвестиціях на основі відсутності взаємного доступу до ринку зміцнить позицію ЄС на переговорах щодо Китаю [5].

По-друге, ЄС повинен бути в змозі краще справлятися із зовнішніми економічними загрозами та менше постраждати від геополітичних потрясінь або непередбачених подій, таких як пандемія COVID-19. Він повинен підготуватися до подій високого ризику, які можуть мати серйозні наслідки для світової економіки, таких як конфронтація в Тайванській протоці або повернення Дональда Трампа в Білий дім. Стрес-тести на основі даних є хорошими інструментами для підготовки до таких ситуацій, оскільки вони виявляють вразливі місця та надмірну залежність. Крім того, замість протекціонізму та повторної підтримки слід надати пріоритет новим торговельним та інвестиційним угодам, особливо з Латинською Америкою та Азією. Це створить можливості для диверсифікації та зробить економіку ЄС більш стійкою.

Але оскільки збільшення диверсифікації за допомогою торговельних угод не вирішить усіх ризиків ланцюга постачання, більша промислова активність виправдана. Зосередження на інноваціях, енергетиці та нових технологіях із підходом, що керується даними, допомогло б уникнути масових субсидій, що охоплюють цілі сектори, які могли б спотворити глобальну економіку, і зробити субсидії більш зосередженими на продуктах, де можуть виникнути явні порівняльні переваги. Крім того, щоб уникнути фрагментації єдиного ринку, такі субсидії повинні фінансуватися ЄС [6].

Висновок. Отже, підвищення економічної безпеки вимагає інвестицій у європейські суспільні блага, які будуть дешевшими, якщо їх фінансувати спільно. Розширення фінансування ЄС у галузі оборонних досліджень і розробок сприяло б інноваціям і допомогло б побудувати інтегрований європейський оборонний ринок. Спільні ресурси також виправдані для відновлення України, і їх слід розглядати як інвестиції в майбутню безпеку та економіку ЄС. Для обох європейський борговий інструмент був би правильним шляхом вперед. Крім того, бюджет ЄС має бути відкоригований, щоб він більше зосереджувався на економічній безпеці та став основним засобом фінансування ініціатив промислової політики в галузі технологій та декарбонізації. А зміцнення євро та більша фінансова інтеграція не лише принесуть користь економіці Єврозони, але сприятимуть стратегічній автономії, посилять політичний вплив і навіть стануть інструментом економічного примусу та санкцій. Але щоб використовувати монетарну та фінансову владу так, як це роблять Сполучені Штати чи Китай, ЄС має бути готовим прийняти політичну природу грошей і просувати євро як міжнародну валюту.

Економічна безпека відіграватиме головну роль у міжнародній політичній економіці. ЄС зрозумів, що взаємозалежність може спричинити за собою значні ризики та інституційно не створена для менш ліберального та менш кооперативного світу. Тому вона повинна прийняти новий підхід, заснований на нових стратегічних альянсах, визначенні найсерйозніших ризиків для безпеки, вибірковій промисловій політиці та більшій економічній і фінансовій інтеграції для посилення своєї геоekonomічної потужності.

Список використаних джерел

1. Котковський, В., Дробчак, А., & Лескова-Годлевська, Ю. (2020). ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ. Підприємництво та інновації, (11-1), 94-101. <https://doi.org/10.37320/2415-3583/11.14>
2. Скорук О. В. Економічна безпека держави: сутність, складові елементи та проблеми забезпечення. URL : <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/10961/1.pdf>.
3. Амоша О. І. Економічна безпека: концептуальне визначення та механізм забезпечення. Фундаментальні орієнтири науки (гуманітарний та соціально-економічний напрями) : Збірник статей за матеріалами проектів Державного фонду фундаментальних досліджень. – 2005. – С. 340–354.
4. Толуб'як В. С., Королюк Ю. Г. Політика економічної безпеки України в умовах глобальних загроз. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2019. № 6. – URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1448> (дата звернення: 25.10.2023). DOI: 10.32702/2307-2156-2019.6.
5. Яремко І. І. Економічна безпека як складова національної безпеки держави. URL : <http://ena.lp.edu.ua/bitstream/ntb/22426/1/43-Yaremko-74-75.pdf>.
6. Shmatkov, D., Cabrera Zagalaz, A. (2022). Notice-and-Takedown Procedures in Ukraine, Spain, China and the US. Law and innovative society. 1 (18), 22–33. [https://doi.org/10.37772/2309-9275-2022-1\(18\)-2](https://doi.org/10.37772/2309-9275-2022-1(18)-2)